

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
ȘCOALA DOCTORALĂ DE TEATRU ȘI FILM

TEZĂ DE DOCTORAT

-REZUMAT-

Conducător: Prof univ. dr. habil. Anca Măniuțiu

Doctorand: Simona-Ioana Noja-Nebyla

CUPRINS

Cuprins Introducere	Error! Bookmark not defined.
Capitolul 1: Comunitatea de balet și modelul.....	Error! Bookmark not defined.
1.1. Retrospectivă istorică asupra modelelor în baletul clasic	Error! Bookmark not defined.
1.2. Balerini deveniți profesori și teoreticieni ai baletului ...	Error! Bookmark not defined.
1.2.1. Secolul al XVII-lea	Error! Bookmark not defined.
1.2.2. Secolul al XVIII-lea.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.2.1. Jean-Georges Noverre	Error! Bookmark not defined.
1.2.2.2. Balerini celebri, creatori de stil sau școală ..	Error! Bookmark not defined.
1.2.3. Secolul al XIX-lea	Error! Bookmark not defined.
1.2.3.1. Carlo Blasis (1797 – 1878).....	Error! Bookmark not defined.
1.2.3.2. August Bournonville.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.4. Secolul XX.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.4.1. Enrico Cecchetti.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.4.2. Școala rusă.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.4.3. IOTPD.....	Error! Bookmark not defined.
1.3. Comunitatea de balet a secolului XXI.....	Error! Bookmark not defined.
1.4. Modelul, valorile și gândirea comunității de balet în secolele XVII-XXI	Error! Bookmark not defined.
1.4.1. Modelul în baletul clasic.....	Error! Bookmark not defined.
1.4.2. Conotația socială a modelului.....	Error! Bookmark not defined.
1.4.3. Modelul fizic.....	Error! Bookmark not defined.
1.4.4. Modelul teoretic.....	Error! Bookmark not defined.
Sinteza capitolului 1	Error! Bookmark not defined.
Capitolul 2: Baletul clasic, sistem al sistemelor	Error! Bookmark not defined.
2.1. Corpul uman, creator de artă	Error! Bookmark not defined.
2.1.1. Considerații generale despre corp.....	Error! Bookmark not defined.
2.1.2. Corpul uman ca obiect și subiect al artei în timpurile primitive	Error! Bookmark not defined.
2.1.3. Dans și ritm, scurtă incursiune istorică.....	Error! Bookmark not defined.

2.1.4. Corpul uman ca obiect și subiect al artei în Antichitate și pre-Renaștere	Error! Bookmark not defined.
2.1.5. Corpul uman ca obiect și subiect al artei în Renaștere	Error! Bookmark not defined.
2.1.6. Percepția triadică a corpului	Error! Bookmark not defined.
2.1.7. Percepția corpului tranzacțional	Error! Bookmark not defined.
2.2. Actul cunoașterii prin artă.....	Error! Bookmark not defined.
2.2.1. Simbolul, alegoria, metafora în dans și în balet....	Error! Bookmark not defined.
2.2.1.1. Simbolul.....	Error! Bookmark not defined.
2.2.1.2. Cunoașterea prin metaforă.....	Error! Bookmark not defined.
2.3. Spațialitate și ritm	Error! Bookmark not defined.
2.3.1. Relaționarea dans – ritm	Error! Bookmark not defined.
2.4. Raportarea sistemului de balet la conceptele de mișcare	Error! Bookmark not defined.
2.5. Abordarea baletului clasic prin teoria de câmp a lui Lewin	Error! Bookmark not defined.
2.6. Baletul ca sistem conceptual (teoretic) și sistem fizic (practic)	Error! Bookmark not defined.
Sinteza capitolului 2	Error! Bookmark not defined.
Capitolul 3: Confluența perspectivelor de abordare.....	Error! Bookmark not defined.
3. 1. Perspectiva neuroștiințifică.....	Error! Bookmark not defined.
3.1.1. Neuroștiința cognitivă și dansul.....	Error! Bookmark not defined.
3.1.2. Perspectiva cognitiv-perceptivă în învățarea dansului	Error! Bookmark not defined.
3.1.3. Repertorii de mișcare.....	Error! Bookmark not defined.
3.1.4. <i>Entrainment</i>	Error! Bookmark not defined.
3.2. Perspectiva sportivă.....	Error! Bookmark not defined.
3.3. Perspectiva somatică.....	Error! Bookmark not defined.
3.3.1. Teorii de analiză ale mișcării: LMA (Laban Movement Analysis) și	Error! Bookmark not defined.
BF (Bartenieff Fundamentals)	Error! Bookmark not defined.
3.3.2. Body-Mind Centering.....	Error! Bookmark not defined.
3.4. Perspectiva artistică: Baletul, sistem canonizat al dansului	Error! Bookmark not defined.
3.5. Perspectiva filosofică.....	Error! Bookmark not defined.
3.5.1. Baletul și fenomenologia pură	Error! Bookmark not defined.

3.5.2. Baletul perceput ca întreg	Error! Bookmark not defined.
Sinteza capitolului 3	Error! Bookmark not defined.
Capitolul 4: Context și integrare în educația de balet.....	Error! Bookmark not defined.
4.1. Conceptul de prag și învățarea transformațională în balet	Error! Bookmark not defined.
4.1.1. Conceptul de prag și educația non-formală	Error! Bookmark not defined.
4.1.2. Pragurile specifice mișcării de balet.....	Error! Bookmark not defined.
4.1.2.1. Despre ora uzuală de balet clasic din perspectiva autoarei.....	Error! Bookmark not defined.
4.1.2.2. P.E.R.M.A. „Modelul stării de bine” (well-being) aplicat orei de balet	Error! Bookmark not defined.
4.2. Dobândirea abilităților necesare secolului XXI.....	Error! Bookmark not defined.
4.2.1. Transformarea și aplicarea abilităților în competențe	Error! Bookmark not defined.
4.2.2. Abilități și competențe în educația de balet a secolului XXI	Error! Bookmark not defined.
4.3. Dezvoltarea cross-curriculară în educația de balet	Error! Bookmark not defined.
4.3.1. Tipuri de modele pedagogice în educația de balet	Error! Bookmark not defined.
4.3.1.1. Învățarea centrată pe profesor.....	Error! Bookmark not defined.
4.3.1.2. Învățarea centrată pe elev	Error! Bookmark not defined.
4.3.1.3. Învățarea centrată pe conținut.....	Error! Bookmark not defined.
4.3.1.5. Învățarea integrativă și integrată.....	Error! Bookmark not defined.
Sinteza capitolului 4	Error! Bookmark not defined.
Concluzii finale.....	Error! Bookmark not defined.
Anexa 1: Principiul funcției matematice	Error! Bookmark not defined.
Anexa 2: Capacitatea de relaționare în interiorul cadrului de sistem	Error! Bookmark not defined.
Anexa 3: Proiectul-pilot Noja-Nebyla STAGE Education	Error! Bookmark not defined.
Bibliografie:.....	7
Bibliografie online:	12

Rezumat

Cercetarea-acțiune pedagogică de față a demarat ca o necesitate văzută de autoare de a încadra educația de balet în contextul secolului XXI. Acest demers a întâmpinat de-a lungul desfășurării sale mai multe obstacole, unele de ordin personal (timpul aferent, absența cadrului de colegi și specialiști în domeniul cercetării de balet), altele de ordin organizatoric (incongruențe între structuri instituționalizate ale cunoașterii mișcării estetice de balet, curriculum fragmentat de dans, uneori chiar ostil baletului, lipsa structurilor sistematizate de cunoaștere a baletului). Cu toate dificultățile întâmpinate, teoretizarea propriei experiențe practice din balet a autoarei a reușit să fie finalizată, chiar dacă într-un cadru mai lung de timp decât cel propus inițial.

În acest context, trebuie amintit un preambul al versiunii de față al acestei cercetări. În perioada de colectare de date, identificare a temelor și analiză a lor, s-au conturat două sfere tematice de cercetare:

1. Prima sferă tematică s-a referit la optimizarea metodelor și instrumentelor de lucru deja existente în educația de balet și la definirea unor perspective noi de abordare, ca posibil cadru de dobândire a noi impulsuri pentru cunoaștere.
2. A doua sferă tematică a vizat o reflecție argumentată, pe baza studiilor științifice, a rolului pe care arta mișcării specifică baletului îl poate avea în profesie, dar și *dincolo* de profesia ca atare, în dezvoltarea potențialului cognitiv al individului, în promovarea de modele de comportament benefice societății.

Rezultatele cercetării-acțiune din prima fază nu au condus la rezultatul așteptat, ci la o și mai mare ambiguitate a înțelegerii proceselor. S-a dorit o identificare, analizare și selectare a proceselor educaționale de balet cu scopul elaborării de modele teoretice și practice de optimizarea de lucru, o reevaluare generală a direcțiilor de gândire și acțiune, a opiniilor, obiectivelor și, nu în ultimul rând, a obișnuințelor comportamentale. Apropierea de nucleul educațional al baletului prin filtrul abilităților și competențelor cerute în secolul XXI a revelat însă prezența unor zone mai puțin accesate până în prezent, a căror investigație a implicat un instrumentar mai performant, pentru a le face vizibile.

În procesul de dezambiguizare și investigare a zonelor cu vizibilitate redusă de interpretare au fost folosite: *conceptul de câmp* al lui Lewin și *principiile de învățare experiențială* ale lui Kolb (Kolb-Kolb 2011.), *conceptul de prag și învățarea transformățională* după Land, Meyer și Baillie (vezi Land 2018.), metoda *învățării centrată pe conținut* a lui Parker J. Palmer (Palmer 2017.), *teoria multiplelor inteligențe* a lui Gardner (Gardner 1999/ 2017.), diverse programe de percepere, memorizare și control ale mișcării din neuroștiința cognitivă, modele din psihologie și sport, abordări somatice. În pofida eforturilor, încadrarea rezultatelor într-un context coerent până în acest moment al desfășurării cercetării-acțiune a eșuat. Cantitatea de informație a fost copleșitoare și autoarea s-a confruntat cu lipsa unui suport de mijloace adecvate prelucrării ei.

După preambulul mai puțin fericit amintit mai sus, autoarea a demarat o a doua tentativă, având deja avantajul primelor etape ale cercetării-acțiune parcurse și înțelese. Sprijinul final, și în cel din urmă

hotărâtor, al decodării cât mai exacte a mesajului educațional de balet, a venit și în această a doua fază doar către sfârșitul demersului, odată cu aplicarea *funcției matematice* în relaționarea dintre sisteme, deschizând astfel accesul spre structurarea sistematică a cunoștințelor dobândite.

Formularea relaționării sistemului conceptual-teoretic cu sistemul fizic-practic, analog principiului funcției matematice, devine baza unei noi interpretări între cauză și efect, care poate identifica stimulii, cerceta semnificația lor și poate urmări manifestarea lor în norme de comportament. Astfel primește coerență (conținut și formă) atât prima sferă tematică de cercetare, cea a optimizării instrumentelor de lucru, cât și cea de-a doua sferă tematică, care vizează reflecția argumentată asupra rolului pe care baletul îl poate avea și *dincolo* de profesia ca atare, în dezvoltarea potențialului cognitiv al individului.

3. În urma identificării modului de integrare a cunoștințelor dobândite s-a impus ca absolut necesară și o a treia sferă de cercetare, intrinsec legată de primele două, care să folosească un instrumentar adecvat găsirii de soluții și evaluării critice, o formă superioară de integrare a cunoașterii. Astfel, s-au cristalizat coordonatele unei discipline academice autonome de balet, capabilă să extrapoleze informații și cunoștințe pentru o nouă valorizare conceptuală și practică a educației prin balet.

În concluzie, rezultatele cercetării-acțiune de față depășesc așteptările inițiale ale autoarei, ele cuprinzând în germene potențialul, inițial neplanificat, al dezvoltării unei discipline academice autonome de balet, o platformă de cercetare aplicată a modului de producere a cunoașterii prin mișcarea estetică de balet.

Bibliografie:

- ALLGEMEINE TRAININGSLEHRE (2019) Bundessportakademie Wien, Austria.
- BAINBRIDGE COHEN, Bonnie (2009): Introduction to Body-Mind Centering (excerpt). In: Wright Miller, Gill, *et al.* (2011): *Exploring Body-Mind Centering, An Anthology of Experience and Method*, North Atlantic Books, Berkeley.
- BANNERMAN, C. (2008): Creativity and Wisdom. In: Craft, *et al.* (2011): *Creativity, wisdom, and trusteeship: exploring the role of education*, Corwin Press, Thousand Oaks. BEAUMONT, Cyril - Idzikowski, S. (1966/1977): *The Theory and Practice of Classical Theatrical Dancing*, London.
- BLASIS, Carlo (1830/ 2019): *The Code of Terpsichore*, cap.II, în traducerea lui R. Barton, sub supravegherea directă a autorului, Londra, Edward Bull, Holles Street 1830.
- BLASIS, Carlo (1968): *An Elementary Treatise upon the Theory and Practice of the Art of Dancing*. Dover Publications, Inc., New York.
- BLÄSING, *et al.* (2019): *The Neurocognition of Dance - Mind, Movement and Motor Skills*, second edition, Routledge Taylor & Francis Group, London and New York.
- BOHR, Hans (1967): Tatăl meu. In *Niels Bohr: His Life and Work as Seen by His Friends and Colleagues*, Willey, New York.
- BOURNONVILLE, August (1999): *Letters on Dance and Choreography*. Dance Books, Cecil Court, London.
- BRANDES, Edvard (1879): *August Bournonville, obituary*, vol 3 no 114, Ude og Hjemme: Nordisk Illustreret Ugeblad, Copenhagen.
- BRANDSTETTER, Gabriele (2007): Der Traum vom anderen Tanz. Hofmannsthals Ästhetik des Schöpferischen im Dialog „Furcht“. In: Hugo von Hofmannsthal, *Neue Wege der Forschung*. Dangel Pelloquin Elsbeth, Darmstadt.
- BRAUNSCHWEIG, Phillipe (1995): *Das Tänzerschicksal*. IOTPD - International Organization for the Transition of Professional Dancers, Lausanne.
- BRYK, Anthony - Schneider, Barbara (2004): *Trust in Schools: A Core Resource for Improvement*, Russell Sage Foundation, New York.
- BRUHN, Erik - Moore, Lillian (2005), *Bournonville and Ballet Technique*, Dance Books, Alton.
- BUECHNER, Frederick (1993): *Wishful Thinking: A Seeker's ABC*. Harper, San Francisco. CALVOMERINO Beatriz (2019): The Neural mechanisms for seeing dance. In: BLÄSING, *et al.* (2019): *The Neurocognition of Dance - Mind, Movement and Motor Skills*, second edition, Routledge Taylor & Francis Group, London and New York.

- CARELL, Alexis (1939): *Man, The Unknown*, Harper & Brothers, New York.
- CHAPMAN WALSH, Diana (2017) In: Palmer, Parker J., *The Courage to Teach, Exploring the Inner Landscape of a Teacher's Life*, Jossey-Bass, A Wiley Brand, San Francisco.
- CHIN, Annping (2008): *Confucius, A Life of Thought and Politics*, Yale University Press, New Haven, and London.
- CIOLAN, Lucian (2008): *Învățarea integrată: fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Polirom, Iași.
- CLIFFORD, John (2021): *Balanchine's Apprentice: From Hollywood to New York and Back*. University Press of Florida, Gainesville.
- COHEN, Bonnie Bainbridge (2011): Introduction to Body-Mind Centering (excerpt). In: Miller, *et.al.*, *Exploring Body-Mind Centering, An Anthology of Experience and Method*, North Atlantic Books, Berkeley.
- COHEN, *et. al.* (2007): The context of educational research. In: *Research Methods in Education* Sixth edition, Routledge, Abingdon.
- CROITORU, Rodica (2008): *Fericire și lege morală la Kant*, Editura ALL, București. CULLBERG, Birgit (1992): Television Ballet. In: Sorell, Walter, *The Dance Has Many Faces*, A cappella books, Atlanta.
- DAMASIO, A.(2010): *Self comes to Mind: Constructing the conscious brain*, Random House, New York.
- DELACROIX, Henri (1983): *Psihologia artei*, București.
- DEMIAN, Nicoleta (2010): *Concepte tehnice în Studiul Dansului Clasic*, Media Muzica, Cluj-Napoca.
- DERRA DE MORODA, Friderica (1976): Die Ballettmeister vor, zur Zeit und nach J.G. Noverre. In: *Das Tanzarchiv*, Heft 8, 24 Jahrg.
- DICȚIONARUL DE TERMENI MUZICALI (1984): Editura științifică și enciclopedică, București
- ELLIE, Marie-Pierre (1978): *La Passion Danse*. Gründ, Paris.
- FLEISCHLE-BRAUN, Claudia – Stabel, Ralf (2008): *Tanz Forschung & Ausbildung*. Henschel Verlag, Berlin.
- FRANKLIN, Eric (2019): *Conditioning for Dance*. Human Kinetics, Champaign. FROST, Robert (1979): *The Secret Sits*. In: *The Poetry of Robert Frost*, Edward Connery Lathem New York.
- GANDHI, Mohandas K. (1927): *An Autobiography, or the Story of My Experiments with Truth*. Navajivan Press, Ahmedabad.
- GARDNER, Howard (1999): *Intelligence reframed, Multiple Intelligences for the 21st Century*. Basic Books, Perseus Books, New York.
- GARDNER, Howard (2018): Multiple approaches to understanding. In: *Contemporary Theories of Learning*, Routledge, London and New York.

- GAUTIER, Théophile (1978) Oeuvres complètes. Slatkin Reprints, Genf. In: Sorell, Walter (1995): *Kulturgeschichte des Tanzes, Der Tanz im Spiegel der Zeit*. Florian Noetzel Verlag, Wilhelmshaven.
- GREEN GILBERT, Ann (2019): *Brain-compatible dance education*, Second Edition, Human Kinetics, Champaign.
- GREGOR, Josef (1944): *Kulturgeschichte des Balletts*, Gallus KG, Viena.
- GOETHE, Johann Wolfgang (1991): *Maximen und Reflexionen*, Band 17, Carl Hanser Verlag, München/Wien.
- GOLOVKINA, Sophia (1991): *Lessons in Classical Dance*. Dance Books, London.
- GUEST, Ivor (1967): *The Dancer's Heritage*. The Dancing Times, London.
- GUILLOT, Geneviève – Prudhommeau, Germaine (1969): *Grammaire de la danse classique*, Hachette, Paris.
- HACKNEY, Peggy (2002): *Making Connections, Total Body Integration Through Bartenieff Fundamentals*, Routledge, London & New York.
- HANNA, Judith Lynne (1987): *To Dance is Human*. University of Chicago Press, Chicago and London.
- HANNA, Judith Lynne (2015): *Dancing to Learn, The Brain's Cognition, Emotion, and Movement*, Rowman & Littlefield, Lanham, Boulder, New York, London.
- HASKELL, Arnold L. (1934): *Balletomania*, Simon & Schuster, New York.
- HOLM, Hanya (1992): The Mary Wigman I know. In: SORELL, Walter (1992): *The Dance Has Many Faces*, 3rd Edition, A capella books, Chicago.
- HOMBERGER, Dietrich (2000): *Sachwörterbuch zur Sprachwissenschaft*, Symbol Reklam, Ditzinger.
- HUSSERL, Edmund, *Zur Phänomenologie des inneren Zeitbewusstseins*, In: Seminar Dr. phil. Martina Roesner, Hamburg, Meiner, 2013.
- IOTPD (1997): *Das Tänzerschicksal*. Barbara Leach, Lausanne.
- JESCHKE Claudia (2022): Zur kulturellen Mobilität tanzpädagogischer Programme. Suchbewegungen in den Tanzpraxen des 19. Jahrhunderts. In: *SymposiumTanzausbildung im Wandel* 26.11.2022, München.
- JÜRGENSEN, Knud Arne (1989): *August Bournonville, Raad og Leveregler fra En ældre til en yngre Ven*, Copenhagen, Gyldendal, Copenhagen.
- JÜRGENSEN, Knud Arne (1997): *The Bournonville Tradition*. vol. I, II, Dance Books, London.
- KANDEL, E.R. (2012): *The age of insight: The quest to understand the unconscious in art, mind and brain, from Vienna 1900 to the present*, Random House, New York.

- KOLODZIEJ, Liwia (2006): *Model-directed Learning. Albert Bandura's Social Cognitive Theory and its Social-psychological Significance for School and Instruction*, Seminar Paper, Grin Verlag, München.
- KUNZLE, Régine (1975): Pierre Beauchamp, der unbekannte Choreograph. In *Das Tanzarchiv*, Heft 2 /23 Schriftleitung Kurt Peters, Hamburg.
- LABAN, Rudolf von (1935): *Ein Leben für den Tanz*. Paul Haupt Verlag, Bern und Stuttgart.
- LABAN, Rudolf von (1966): *Choreutics*, MacDonal and Evans, London.
- LABAN, Rudolf von (1991): *Choreutik, Grundlagen der Raum-Harmonielehre des Tanzes*, Noetzel 1991, Wilhelmshaven.
- LATHEM, Edward Connery (1979): The Secret Sits. In: *The Poetry of Robert Frost*, Henry Holt, New York.
- LAWSON, Joan (1960): *Classical Ballet. Its Style and Technique*. Adam & Charles Black, London.
- LEE, Carol (1999): *Ballet in Western Culture*, Allyn and Bacon, Boston.
- LEFRANÇOIS, Guy R. (1994): *Psychologie des Lernens*, Springer, Berlin.
- LIFAR, Serge (1965): *La Danse*, Gauthier, Paris.
- LORENZ, Karl – Sorell, Walter (2001): *Über den Tanz hinaus*. Florian Noetzel, Wilhelmshaven.
- LOVAT, Peter (2018): *Dance Psychology*. Dance Presents, Norfolk.
- LOVAT, Peter (2020): *The Dance Cure*. Short Books, London.
- MAYER, Gilbert (1992): Le pas de Taglioni. In: *Marsyas*, nr. 21.
- MĂNIUȚIU, Mihai (1989): *Act și mimare, Eseu despre arta actorului*, Editura Eminescu, București.
- MILLER, Wright, et al. (2011): *Exploring Body-Mind Centering, An Anthology of Experience and Method*, North Atlantic Books, Berkeley.
- MOULY, G. J. (1978): *Educational Research: The Art and Science of Investigation*, Allyn & Bacon, Boston.
- NOJA-NEBYLA, Simona (2015): Ballet Academy at the Vienna State Opera – Past, Present, Future. In: *Tanečný kongres, 26-28.09.2014, Vysoká škola múzických umení v Bratislave*
Centrum výskumu HTF, Bratislava
- NOJA-NEBYLA, Simona (2023): What makes ballet relevant in the 21st century? In: *60th World Congress of Dance Research, 5-9 July 2023, CID, UNESCO, Athen*.
- NOVERRE, Jean-George (1759/1967): *Scrisori despre dans și balete*, Ed. Muzicală a Uniunii Compozitorilor, București.

- PALLESITS, Roman (2021): *Schmerz Beiseite*. Riva, München
- PALMER, Parker J. (2017): *The Courage to Teach, Exploring the Inner Landscape of a Teacher's Life*, Jossey-Bass, A Wiley Brand, San Francisco.
- PASKEVSKA, Anna (2005): *Ballet Beyond Tradition, The Role of Movement Concepts in Ballet Technique*, Routledge, New York, London.
- PERKINS, David N. (2014): *Future Wise: Educating our children for a changing world*. Willey, San Francisco.
- RALPH, Richard (1985): The life and works of John Weaver. Dance Books, London. RAMEAU, Pierre (1725): *Le maître à danser, Enrichi de figures en taille-douce*, Bibliothèque nationale de France, 12/12/2011. In: Kunzle, Régine (1975): Pierre Beauchamp, der unbekannte Choreograph. In *Das Tanzarchiv*, Heft 2 /23 Schriftleitung Kurt Peters, Hamburg. ROESNER, Martina (2013): Seminar. Meiner, Hamburg., accesat la 20.06.2022.
- RUNCAN, Miruna (2015): Strategies for the Embodiment and Disembodiment of Spectatorship: Don't Cry Baby and Hotel by Eugen Jebeleanu. In: STUDIA UBB DRAMATICA, LX, 2.
- SACHS, Curt (1933/2007): *Eine Weltgeschichte des Tanzes*, Georg Olms Verlag, Hildesheim, Zürich, New York.
- SCHACK, Thomas (2019): Building blocks and architecture of dance. In: BLÄSING, *et al.* (2019): *The Neurocognition of Dance - Mind, Movement and Motor Skills*, second edition, Routledge Taylor & Francis Group, London and New York.
- SCHIMMEL, Annemarie (2017): Rumi, Ich bin Wind und du bist Feuer. In: *Leben und Werk des großen Mystikers*, Chalice Verlag, Xanten.
- SCHNEIDER, Marcel (2002): Le Ballet de cour. In *L'esprit du ballet*. Bartillat, Paris. SORELL, Walter (1992): In Defense of Future. In: *The Dance Has Many Faces*, 3rd Revised Edition, A capella books, Chicago.
- SORELL, Walter (1992): *The Dance Has Many Faces*, 3rd Revised Edition, A capella books, Chicago.
- SORELL, Walter (1995): *Kulturgeschichte des Tanzes, Der Tanz im Spiegel der Zeit*. Florian Noetzel Verlag, Wilhelmshaven.
- ST. DENIS, Ruth (1992): Religious Manifestations in the Dance. In: Sorell, Walter: *The Dance Has Many Faces*, 3rd Revised Edition, A capella books, Chicago.
- ST. DENIS (2002): *Weisheit kommt tanzend. Tanz, Spiritualität und Körper*, Santiago Verlag, Goch.
- TARASOV, N. (1971): *Classical Dance*, Iskusstvo Publishers, Moscow.
- TAXIS, Adrienne von (2004): Aus den Tiefen des Geistes: Der Weg zu den Archetypen. In: *Traumdeutung, Das große, umfassende Nachschlagewerk zur Traumdeutung*, Tosa Verlag, Wien.

TAYLOR, John – Linssen, Angela (2019): *Teaching Dance in the 21st Century, Practice and Theory in Teacher Development*, Research Group Arts Education, Amsterdam University of the Arts, Amsterdam.

URSEANU, Tilde, *et al.* (1967): *Istoria baletului*, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, București.

VAILLAT, Léandre (1942): *La Taglioni ou La vie d'une danseuse*, Albin Michel, Paris. VIANU, Tudor (1968): *Studii de stilistică*, Editura Didactică și Pedagogică, București.

VAN DEN BOS, Paul, Brouwer, Joyce (2014): Learning to teach in higher education: how to link theory and practice. In *Teaching in Higher Education*, 19:7, 772-786, DOI: [10.1080/13562517.2014.901952](https://doi.org/10.1080/13562517.2014.901952).

VOLTAIRE, Scrisoarea din 11.10.1763. In: NOVERRE, J.G.(1759/1967) *Scrisori despre dans și balet*, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, București.

VOLTAIRE, Scrisoarea din 26.04.1764. In: NOVERRE, J.G.(1759/1967) *Scrisori despre dans și balet*, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, București.

WAHL, Colleen (2019): *Laban/Bartenieff Movement Studies, Contemporary Applications*, Human Kinetics, Champaign.

WATERHOUSE, Elizabeth (2019): In-Sync, Entrainment in dance. In: BLÄSING, *et al.* (2019): *The Neurocognition of Dance - Mind, Movement and Motor Skills*, second edition, Routledge Taylor & Francis Group, London and New York.

WHITTIER, Cadence Joy (2018): *Creative Ballet Technique*, Routledge Taylor & Francis Group, London and New York.

9, 625–636, <https://doi.org/10.3758/BF03196322>.
ZELANSKI, Paul – Pat Fisher, Mary (2007):

WILSON, M. (2002). Six views of embodied cognition. In: *Psychonomic Bulletin and Review*

The Art of Seeing. Pearson, Prentice Hall, New

York.

Bibliografie online:

AKINLEYE, Adesola (2016): Her life in movement: reflections on embodiment as a methodology. In: *Researching Embodied Sport: Exploring movement culture*,

https://www.academia.edu/22487886/Her_life_in_movement_Reflections_on_embodiment_as_a_methodology_Akinleye_last_draft accesat la 23.06.2023.

ALDIS, Diane (2018): A project of the Perpich Center for Arts Education in partnership with University of MN Dance Program including support from University Research Opportunity

Program (UROP), <https://www.elementsofdance.org/begin-here.html>, accesat la 14.04.2023.

ALTENTHAN, Sophia, *et al.* (2023): Pädagogik/Psychologie für die Berufliche Oberschule.

Band1, 5.Auflage, Bildungsverlag EINS, Köln,

[91cacc7253abba82674e732ff83ba612c.pdf/978-3-427-05072-8_05.pdf](https://www.researchgate.net/publication/368123456) accesat la 14.06.2023.

BAILEY, Mark (2019): High Performance Art: How sports science revolutionized Ballet. In: *The red bulletin*, <https://www.redbull.com/gb-en/theredbulletin/royal-ballet-london-revolutionary-sport-science>

BAINBRIDGE- COHEN, Bonnie (2017): An Introduction to Body-Mind Centering. In: https://www.bodymindcentering.com/files/an_intro_to_body-mind_centering.pdf, accesat la 29.11.2022.

BALON, Jean: <https://www.britannica.com/biography/Jean-Balon> accesat la 30.10.2022.

BAUMOL, William, *et al.* (2004): Making Changes: Facilitating The Transition Of Dancers To Post-Performing Careers. In: *The aDvANCE Project Declaration of Monaco*,

<https://stiftung-tanz.com/wordpress/wp-content/uploads/2013/02/Facilitating-the-Transition-ofdancers.pdf> accesat la 22.06.2023.

BIESE, Alfred (1893): *Philosophie des Metaphorischen*, Hamburg/Leipzig <https://www.gleichsatz.de/> <https://www.gleichsatz.de/b-u-t/trad/biese1.html> accesat la 7.10.2022.

BLACK, Max (2010): XII-Metaphor, The Aristotelian Society and Blackwell Publishing

<https://web.stanford.edu/~eckert/PDF/Black1954.pdf> accesat la 23.06.2023. BLASIS, Carlo (1830):

The Code of Terpsichore. cap.II ,

https://books.google.at/books/about/The_code_of_Terpsichore_The_art_of_danci.html?id=Z4PBlmBdHhYC&redir_esc=y accesat la 5 mai 2019.

https://www.bodymindcentering.com/files/an_intro_to_body-mind_centering.pdf accesat la 29.11.2022.

BURNES, Bernard (2020): The Origins of Lewin's Three-Step Model of Change. In: *The Journal of Applied Behavioral Science* 2020, DOI: 10.1177/0021886319892685

<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0021886319892685> accesat la 25.05.2023. CALLO,

Tatiana (2011): *Valoarea integralității prin prismă hermeneutică. Repere filozofice și pedagogice*, In: *Univers pedagogic*,

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Valoarea%20integralitatii%20prin%20prisma%20Ohermeneutica_Repede%20filozofice%20si%20pedagogice.pdf accesat la 28.11.2022. CECCHETTI,

Enrico <http://www.thececchetticonnection.com/maestro-enrico-cecchetti/> accesat la 25.09 2022.

CÎRNECI, Dragoș (2016): Creierul de Homo Sapiens – Ghid de utilizare. In: *Creierul creativ II*, Editura

Eikon, București, <https://atuconsulting.ro/jurnal/dragos-cirneci-creierul-creativ-2/> accesat la 28.11.2002.

COHEN, Louis, *et al.* (2018): The context of educational research. In *Research Methods in Education*, 8th edition. Routledge, New York.

<https://zlibrary.to/pdfs/research-methods-in-education> accesat la 4.03.2023.

CROMTON, Sarah (2022): *Interview with William Forsythe*. The Guardian International Edition, 13 martie 2022 <https://www.theguardian.com/stage/2022/mar/13/william-forsythe-i-want-people-to->

[look-forward-to-ballet-not-endure-it?fbclid=IwAR36WJtNpKh5o0C92X5kCAUH6EgmXo7--OmMCj_d3IpSHg-QB8MJ0vhRLys](https://www.researchgate.net/publication/317388610), accesat la 11.09.2022.

CRONSHAW, Julie, (2012): Author's first glimpse into the world of August Bournonville. London, <http://www.thececchetticonnection.com/a-glimpse-into-the-spanish-world-cecchetti-bournonville-and-the-escuela-bolera/> accesat la 20 februarie 2020.

CUIBUS, Miriam (2006): Model și mimesis. Doamna Bovary: Doamna palidei figuri. I, II. In: S T U D I A UNIVERSITATIS BABEȘ – BOLYAI DRAMATICA TEATRU, FILM, MEDIA, <http://studia.ubbcluj.ro/download/pdf/3.pdf>, accesat la 23.06.2023.

DAVIS, Katie, *et.al.* (2011): The Theory of Multiple Intelligences. Chapter 24. <https://www.researchgate.net/publication/317388610> [The Theory of Multiple Intelligences/link/59385ed10f7e9b32b7f71dcf/download](https://www.researchgate.net/publication/317388610), accessed 24.02.2023.

DRAXLBAUER, B. (2013): *Die Protention erklärt am Beispiel der Musik des Komponisten John Cage*, seminar, http://othes.univie.ac.at/28469/1/2013-05-02_0615585.pdf accesat la 25.02.2023.

EDELSON, Jonathan T. (1983): Freud's Use of Metaphor. In: *The Psychoanalytic Study of the Child*, DOI: [10.1080/00797308.1983.11823384](https://doi.org/10.1080/00797308.1983.11823384), <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00797308.1983.11823384?journalCode=upsc20>, accesat la 28.05.2023.

GARDNER, Howard, *et.al* (2010): Thinking Routines. In: Project Zero. <http://www.pz.harvard.edu/thinking-routines> accesat la 11.09.2022.

GEWERTZ, Catherine (2002): Trusting School Community Linked to Student Gains. In: *Education Week*, Oct. 16. 2002, <http://www.edweek.com/ew9ewstory.cfm?slug=07trust.h.22>. GIBBONS, Michael, *et al.* (1994): The New Production of Knowledge. In: SAGE Publications, London, <http://www.schwartzman.org.br/simon/gibbons.pdf> accesat la 13.06.2023.

HEICK, Terrell (2021): 11 Underlying Assumptions Of Digital Literacy. 10.07. 2021, <https://www.teachthought.com/literacy/assumptions-of-digital-literacy/> accesat la 28.05.2023.

HINTIKKA Jaakko, « The notion of intuition in Husserl », *Revue internationale de philosophie*, 2003/2 (n° 224), p. 57-79. DOI : 10.3917/rip.224.0057. URL :

<https://www.cairn.info/revue-internationale-de-philosophie-2003-2-page-57.htm> accesat la 23.04.2023.

KRECHEVSKY, Mara, *et al.* (2020): Citizen-Learners, A Framework for 21st Century Excellence in Education. In: *Project Zero*, Harvard Graduate School of Education December,

<http://pz.harvard.edu> <http://pz.harvard.edu/projects/Citizen-Learners>,

<https://pz.harvard.edu/sites/default/files/Citizen-Learners.pdf> accesat la 2.12.2022. KOLB, Alice Y.,

Kolb, David A. (2011): Experiential Learning Theory: A Dynamic, Holistic Approach to Management Learning, Education and Development. DOI: [10.4135/9780857021038.n3](https://doi.org/10.4135/9780857021038.n3)

<https://www.researchgate.net/>

<https://www.researchgate.net/publication/267974468> [Experiential Learning Theory A Dynamic Holistic Approach to Management Learning Education and Development](https://www.researchgate.net/publication/267974468), accesat pe 19.11.2022.

KRECHEVSKY, Mara, *et. al.* (2020): Citizen-Learners, A Framework for 21st Century Excellence in Education. In: Project Zero, Harvard Graduate School of Education, December 2020, <http://www.pz.harvard.edu/projects/Citizen-Learners>, accesat la 11.09.2022.

LAASIK, Kristjan (2020): Husserl: Perception. In:

<https://philpapers.org/browse/husserl-perception> accesat la 23.04.2023.

LAND, RAY, JAN H.F. MEYER AND CAROLINE BAILLIE EDITORS' PREFACE

Threshold Concepts and Transformational Learning, <https://dro.dur.ac.uk/>
<https://dro.dur.ac.uk/26122/1/26122.pdf> Durham Research Online, Durham University Library, Durham DH1 3LY, United Kingdom, 07 September 2018, accesat la 19.11.2022.

LE CUNFF, Anne-Laure (2019): Combinational creativity: the myth of originality. In: NessLabs, <https://nesslabs.com/combinational-creativity>, accesat la 13.05.2023.

LEWIN, Kurt (1946/ 2008): *Resolving social conflicts and field theory in social science*. American Psychological Association, Washington D.C.

<https://www.bl.uk/business-and-management/editorials/kurt-lewins-field-theory> accesat la 25.05.2023.

MANCHESTER, Paula: (2001): What Kant Means by Architectonic. De Gruyter, Berlin, Boston, [://doi.org/10.1515/9783110874129.992](https://doi.org/10.1515/9783110874129.992). In:

<https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/9783110874129.992/pdf>, accesat la 24.04.2023.

MĂNIUȚIU, Anca (2014): Les « Work Demonstrations » de l'Odin Teatret. In: STUDIA UNIVERSITATIS BABEȘ-BOLYAI DRAMATICA,

<http://studia.ubbcluj.ro/download/pdf/847.pdf> accesat la 23.06.2023.

MEINZENBACH, Sandra (2013): Tanz ist eine Sprache und eine Schrift des Göttlichen ...

https://www.textarbeit-sprachkonzept.de/download/leseprobe_tanz_ist_eine_sprache.pdf, accesat la 9.03.2023.

NEUMANN, Jean (2012): Kurt Lewin's field theory. In:

<https://www.bl.uk/business-and-management/editorials/kurt-lewins-field-theory>

NOJA-NEBYLA, Simona (2023): Reflections upon Judith Lynne Hanna's Book "Dancing to Learn". In:

https://www.academia.edu/98654267/Reflections_upon_Judith_Lynne_Hanna_s_Book p. 3. NOLEN,

Jeannette (2021): *Albert Bandura*, Encyclopedia Britannica, 30 Nov. 2021,

<https://www.britannica.com/> <https://www.britannica.com/biography/Albert-Bandura>, accesat la 24 March 2022.

PIAGET, Jean (1966): *Psihologia copilului*, Presses Universitaires de France, Paris:

https://www.academia.edu/9079078/Psihologia_copilului_J_Piaget accesat la 19.06.2023.

RICHARDS, I.A.(2010): The Philosophy of Rhetoric. In: BLACK, Max (2010): XII-Metaphor, The Aristotelian Society and Blackwell Publishing <https://web.stanford.edu/~eckert/PDF/Black1954.pdf> accesat la 23.06.2023.

ROCHE, J. (2011): Embodying multiplicity: the independent contemporary dancer's moving identity. In: Research in Dance Education

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14647893.2011.575222> accesat la 23.06.2023.

ROWE, N. & D. Zeitner-Smith, D. (2011): Teaching creative dexterity to dancers: critical reflections on conservatory dance education in the UK, Denmark and New Zealand. In: Research in Dance Education

https://www.academia.edu/79281833/Teaching_creative_dexterity_to_dancers_critical_reflections_on_conservatory_dance_education_in_the_UK_Denmark_and_New_Zealand accesat la 23.06.2023.

ROWE, Nicholas (2016): Threshold concept theory and nonformal education:

Community-based arts learning in Palestine. In: *Educational Research for Social Change*, https://www.researchgate.net/publication/305714492_Threshold_concept_theory_and_nonformal_education_Community-based_arts_learning_in_Palestine accesat la 19.11.2022. SAXE, Leonard

(2010): *Lewin Kurt (1890-1947)*, Academia.edu,

https://www.academia.edu/34853025/Lewin_Kurt_1890_1947 accesat la 4.10.2022. accesat la 4.10.2022.

SELEZNENA, Maryana (2021): Don't Strive To Be Perfect: Why Beauty Standards Are

Meaningless. In: HSE Illuminated, Observing Student Life, Saint-Peterburg School of Social Sciences and Area Studies, 10.03. 2021 <https://spb.hse.ru/soc/illuminated/news/450412934.html>; accesat la 29.05.2023.

SELIGMAN, Martin (2012): *Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-Being*. Atria Books, New York,

<https://www.authentic happiness.sas.upenn.edu/learn/wellbeing> TORRES, Christiana,

<https://blog.degreed.com> <https://blog.degreed.com/skills-and-competencies/> 15.05.

2022, accesat la 25.12.2022.

WAGONET, Mackenzie (2015): The History of the Ballet Body: From Anna Pavlova to Misty Copeland. In: *Vogue*, 21.10. 2015, <https://www.vogue.com/article/best-ballerina-bodies-misty-copeland-anna-pavlova>, accesat la 29.05.2023.

WHITTIER, Cadence Joy (2006): Laban Movement Analysis Approach to Classical Ballet

Pedagogy. In: *Journal of Dance Education*, Volume 6, Number

4. https://www.academia.edu/6236829/Laban_Movement_Analysis_Approach_to_Classical_Ballet_Pedagogy, accesat la 1.07.2023.

WILSON, Margaret (2002): Six views of embodied cognition. In: *Psychonomic Bulletin and Review Online*, https://pages.ucsd.edu/~scoulson/Courses/200/EmbCog_Wilson.pdf accesat la 23.06.2023.

Dicționare și platforme de informație online:

CAMBRIDGE DICTIONARY: <https://dictionary.cambridge.org/de/worterbuch/englisch/study>, accesat la 22.04.2023.

COLLINS DICTIONARY: <https://www.能力>

collinsdictionary.com/dictionary/japanese-english/能力 DUDEN

ONLINE: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Modell>

DEXONLINE: <https://dexonline.ro/> accesat la 22.04.2023.

FORBES: <https://www.forbes.com/sites/ashiraprossack1/2021/11/05/the-power-of-asking-the-right-questions/?sh=48a3728c217e> accesat la 2.12.2022

GETTY Museum (2023): In the Flesh: Body Fat in Ancient Art. In: J.Paul Getty Museum, Google Arts and Culture, Los Angeles, <https://artsandculture.google.com/story/in-the-flesh-body-fat-in-ancient-art/bwWhi4XyofpHjw> accesat la 29.05.2023.

HISTORISCHES WÖRTERBUCH DER PHILOSOPHIE (2001) Online-Version, Schwabe Verlag, Basel. DOI: 10.24894/HWPh.4485, https://www.schwabeonline.ch/schwabe-xaveropp/elibrary/start.xav?start=%2F%2F%2A%5B%40attr_id%3D%27hwph_productpage%27%5D accesat la 22.11.2022.

IITMS: Guide to Curriculum Development. In:

<https://www.iitms.co.in/blog/curriculum-development-models.html>, accesat la 18.05.2023.

INCOSE, *Physical and Conceptual Systems*, San Diego,

<https://www.incose.org/about-systems-engineering/system-and-se-definition/physical-and-conceptual>, accesat la 28.02.2023.

IOTPD - International Organization for the Transition of Professional Dancers, (1995)

<http://www.iotpd.org/> accesat la 17.05.2023.

KCET/BBC (2006): Ancient Greek Naked Perfection. In: *How Art Made the World*,

<https://www.pbs.org/howartmadetheworld/episodes/human/greece/> accesat la 29.05.2023.

MERRIAM-WEBSTER (2022): <https://www.merriam-webster.com/dictionary/symbol> accesat la 12.11.2022.

METZLER Lexicon (2023):

<https://www.spektrum.de/lexikon/philosophie/epoche-phaenomenologische/587>, accesat la 23.04.2023.

ONLINE DEGREES, San Diego:

<https://onlinedegrees.sandiego.edu/teacher-centered-vs-student-centered-learning/> accesat la 3.06.2023.

NOBEL Prize (2000): The Nobel Prize in Physiology or Medicine 2000. In Press Release:

<https://www.nobelprize.org/prizes/medicine/2000/press-release/>, accesat la 20.04.2023.

PONS DICTIONARY, <https://en.pons.com/translate/german-english/Nomen+EST+Omen> accesat la 22.04.2023.

SPRINGER LINK:

https://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007/978-1-4419-1428-6_1617 accesat la 12.06.2023.

UNESCO: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000243975> accesat la 13.06.2023.

“WHAT IS A BALLET DANCER?”, *How To Become a Ballet Dancer*, <https://www.zippia.com/ballet-dancer-jobs>, accesat la 11.09.2022.